

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Perustuslakivaliokunnalle

10.3.2026

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työsopimuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi
(HE 199/2025 vp)

Lausuntopyyntö

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa on valmistelevasti käsiteltävänä hallituksen esitys 199/2025 vp, jossa ehdotetaan muutettaviksi työsopimuslakia, merityösopimuslakia ja työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annettua lakia. Ehdotetut muutokset koskevat määräaikaisen työsopimuksen tekemistä ja siihen liittyviä työnantajan velvoitteita, lomautusilmoitusaikaa ja työnantajan takaisinottovelvollisuutta.

Hallituksen esityksessä on arvioitu ehdotettua sääntelyä suhteessa perustuslain 18 §:n oikeutta työhön ja elinkeinovapauteen koskevaan perusoikeussääntelyyn, perustuslain 6 §:n 1 ja 2 momentin yhdenvertaisuus- ja syrjintäkieltosääntelyyn sekä ammatillista yhdistymisvapautta ja työehtosopimusosapuolten sopimusautonomiaakin koskeviin perustuslain 13 ja 15 §:ään. Hallituksen esityksen mukaan lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä, eikä esitystä ole pidetty tarpeellisena saattaa perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on noussut esiin erityisesti seuraavat kysymykset esityksen suhteesta ihmisoikeussopimuksiin ja perustuslakiin.

Emeritusprofessori Bruun pitää hallituksen esityksessä ehdotettua sääntelyä, erityisesti työsopimuslain 5 luvun 4 §:n muutosta, ristiriitaisena kansainvälisen työjärjestön ILO:n yleissopimuksessa turvatuksi kollektiivisen neuvottelu- ja sopimusoikeuden, samoin kuin eräiden EU:n direktiivien kanssa. Hän muun muassa katsoo, että esitetyssä muodossa esitys on selvästi ristiriidassa ILO:n yleissopimusten 87 ja 98 turvaaman kollektiivisen neuvottelu- ja sopimusoikeuden kanssa siltä osin, että muut kuin työehtosopimuksen solmineen ammattiliiton jäsenet voisivat sopia pätevästi myös tuohon ammattiliittoon kuuluvien työntekijöiden lomautusilmoitusajan lyhentämisestä vastoin työehtosopimuksen määräystä. Se on myös vastoin Suomen kansainvälisiä velvoitteita siltä osin, että paitsi luottamusmies ja luottamusvaltuutettu, myös ”muu työntekijöiden edustaja” voisi sopia työntekijöitä sitovasti toisin työehtosopimuksen sitovasta määräyksestä.

Dosentti Paanetojan mukaan asiassa on useita sellaisia valtiosääntöoikeudellisia ja säätämisyjärjestystä koskevia ongelmia, joihin olisi hänen mukaansa tarpeen saada perustuslakivaliokunnan kannanotto. Dosentti Paanetoja mainitsee asiantuntijalausunnossaan mm. työsopimuslain voimassa olevan 1 luvun 3 a §:ssä tarkoitetun pitkäaikaistyöttömän kanssa tehtävän määräaikaisen työsopimuksen ja ehdotetun

1 luvun 3 §:n uuden 3 momentissa tarkoitetun ilman perusteltua syytä tehtävän määräaikaisten työsopimuksen erot ja yhdenvertaisuuden (PL 6 §).

Tasa-arvovaltuutettu on tarkastellut lausunnossaan ehdotetun sääntelyn vaikutuksia työntekijöiden aseman, sukupuolten tasa-arvon ja välillisen syrjinnän kielon kannalta ottaen huomioon merkityksellisiä perustuslain perusoikeussäännöksiä ja kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia sekä EU-oikeutta. Tasa-arvovaltuutetun mukaan esityksestä tulisi pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu on asiantuntijalausunnossaan ilmaissut huolensa siitä, että esitetty sääntely on huonosti yhteensopivaa perustuslaista johtuvien työvoiman suojelua sekä yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa koskevien velvoitteiden, samoin kuin myös EU-oikeuden, kanssa.

Eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 2 momentin mukaan, jos valiokunnassa valmistelevasti käsiteltävän lakiehdotuksen tai muun asian perustuslainmukaisuudesta tai suhteesta kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin on epäselvyyttä, valiokunnan tulee pyytää asiasta lausunto perustuslakivaliokunnalta. Puhemiesneuvoston ohjeessa lausunnon pyytämisestä perustuslakivaliokunnalta (PuNe 18.2.2025) mennettelyä täsmennetään siten, että lausunnon pyytämistä harkitsevan valiokunnan on selvitettävä kynnyksen mahdollista ylittymistä suppeasti kuulemalla esimerkiksi valtiosääntöoikeuden asiantuntijoita tai asian merkityksestä riippuen esimerkiksi eduskunnan oikeusasiamiestä tai oikeusministeriötä.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt professori Tuoman Ojaselta asiantuntijalausunnon perustuslakivaliokunnan lausunnon tarpeen arvioimiseksi. Valiokunta on toimittanut professori Ojaselle lausunnon laatimista varten edellä mainitut asiantuntijalausunnot sekä työ- ja elinkeinoministeriön laatiman vastineen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle asiassa annetuista asiantuntijalausunnoista.

Professori Ojasen lausunnon mukaan hänelle toimitetut asiantuntijalausunnot osoittavat, että hallituksen esityksessä ehdotettava sääntely on, paitsi merkityksellistä perus- ja ihmisoikeuksien kannalta, myös sääntelyn perustuslain ja kv. ihmisoikeussopimusten mukaisuuden osalta osaksi riidanalaista. Professori Ojanen viittää omassa lausunnossaan erityisesti emeritusprofessori Bruunin sekä yhdenvertaisuusvaltuutetun ja tasa-arvovaltuutetun lausuntoihin.

Lausunnossaan professori Ojanen päätyy kantaan, jonka mukaan kysymys esityksessä ehdotetun sääntelyn perustuslainmukaisuudesta ja sopusoinnusta Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa on oikeudellisesti epäselvä ja riidanalainen. Esityksessä ehdotettavan sääntelyn perustuslainmukaisuudesta ja suhteesta ihmisoikeussopimuksiin on siten sellaista eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 2 momentissa tarkoitettua epäselvyyttä, että työ- ja tasa-arvovaliokunnan tulee pyytää asiasta lausunto perustuslakivaliokunnalta. Professori Ojanen toteaa lausunnossaan erikseen, ettei hänen käyttöönsä toimitettu työ- ja elinkeinoministeriön vastine anna aihetta arvioida asiaa toisin eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 2 momentin kannalta.

Edellä esitettyyn viitaten työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pyytää eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 2 momentin mukaisesti perustuslakivaliokunnan lausuntoa hallituksen esityksestä 199/2025 vp.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan puolesta

Arto Satonen
valiokunnan puheenjohtaja

Meri Pensamo
valiokunnan sihteeri